

ДОКЛАД
ЗА ДЕЙНОСТТА НА ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ ЗА БЕЖАНЦИТЕ
ПРИ МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА 2023 година

София 2024 г.

Съдържание

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА	4
ВЪВЕДЕНИЕ	4
I.РЪКОВОДНА ДЕЙНОСТ И СТРУКТУРА	6
II.ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ГОДИШНИТЕ ЦЕЛИ ЗА 2023 г.	6
1. Подобряване качеството на административното производство за предоставяне на международна закрила.....	7
1.1. Пилотни проекти с участието на ДАБ при МС за превенция на незаконните пристигания и укрепване на граничното управление и управлението на миграцията.....	11
1.2. Изготвяне на списъци на сигурни страни на произход и на трети сигурни страни.....	13
1.3. Предложения за Закон за изменение и допълнение на Закона за убежището и бежанците....	14
1.4. Разработване на методология за оценка на възрастта.....	15
1.5. Дейности по Национален координационен механизъм по правата на човека и да подготви промени в нормативния акт, с който е създаден механизма	16
1.6. Временна закрила	16
1.7. Процесуално представителство по Закон за убежището и бежанците.....	17
1.8. Прилагане на разпоредбите на Регламент Дъблин.....	19
2. Ефективен принос на Държавна агенция за бежанците при Министерския съвет формирани и провеждане на политика в областта на международната закрила в контекста на текущите процеси в Общата европейска система за убежище	24
2.1. Участие в законодателната дейност на Съвета на Европейския съюз за постигане на балансирана и устойчива национална политика в областта на международната закрила	24
2.2. Идентифициране и развитие на възможности със съответните компетентни институции и организации от държави-членки на Европейския съюз за позициониране на България като надежден и коректен партньор в рамките на Общата европейска система за убежище.	26
2.3. Активно партньорство с Агенцията на Европейския съюз в областта на убежището (АЕСУ)	27
2.4. Ефективен принос при осъществяване на доброволна солидарност от страна на Република България като участник в Общата европейска система за убежище	28
2.5. Оптимизация на системата за международна закрила. По-добро управление на процесите за международна закрила.	30
3.Осигуряване на адекватно на потребностите финансово обезпечаване на структурите на Държавна агенция за бежанците при Министерския съвет със средства от бюджета и по фондове и програми на Европейския съюз и повишаване на ефективността и ефикасността на управление на средствата включително контрола по разходването им	32
3.1. Управление и координиране на изпълнението на дейности, предвидени в проекти по ФУМИ, НФМ и други финансови източници.	34
4.Ефективно управление на човешките ресурси, насърчаване професионалното развитие на служителите и намаляване на текучеството на персонала в Държавна агенция за бежанците при Министерския съвет	36

5.Повишаване на качеството на условията за прием и настаняване в териториалните поделения на Държавна агенция за бежанците при Министерския съвет съгласно приложимите международни стандарти.....	37
6. Повишаване на качеството и адекватността на подкрепата за осигуряване на достъп до здравни грижи на търсещите международна закрила чужденци настанени в териториалните поделения на Държавна агенция за бежанците при Министерския съвет.....	37
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	45

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

Съкращение	Пълно наименование
ДАБ при МС	Държавна агенция за бежанците при Министерския съвет
ЕС	Европейски съюз
ЕК	Европейска комисия
МТСП	Министерство на труда и социалната политика
МВР	Министерство на вътрешните работи
ДМП-МВР	Дирекция „Международни проекти“ - МВР
ДАНС	Държавна агенция „Национална сигурност“
АЕСУ	Европейска агенция за убежище
ФУМИ	Фонд убежище, миграция и интеграция
НФМ	Норвежки финансов механизъм
РГ	Работна група
ТП	Териториално поделение
РПЦ	Регистрационно - приемателен център
ТЦ	Транзитен център
КПМЗ	Качество на процедурата за международна закрила
МД	Международна дейност
СДА	Социална дейност и адаптация
АПОЧР	Административно-правно обслужване и човешки ресурси
ФСД	Финансово-счетоводна дейност
УСОП	Управление на собствеността и обществени поръчки
ПМЗ	Производство за международна закрила
ПЗТ	Помещение от затворен тип
ЗУБ	Закон за убежището и бежанците
ЗОП	Закон за обществените поръчки
АССГ	Административен съд София-град
ВАС	Върховен административен съд
ВКБООН	Върховен комисариат на ООН за бежанците
АСП	Агенция социално подпомагане
ДСП	Дирекция социално подпомагане
ДАЗД	Държавна агенция закрила на детето
НАП	Национална агенция приходи
РЗИ	Регионална здравна инспекция
НПО	Неправителствени организации
СЖББ	Съвет на жените бежанки в България
БЧК	Български червен кръст
МОМ	Международна организация по миграция
НБПП	Национално бюро за правна помощ
БХК	Български хелзинкски комитет
ОП	Обществена поръчка
ИСП	Информация страни на произход

ВЪВЕДЕНИЕ

Държавната агенция за бежанците при Министерския съвет (ДАБ при МС или Агенцията) провежда държавната политика за предоставяне на международна закрила на чужденци на територията на Република България, съгласно Закона за убежището и бежанците (ЗУБ). ДАБ при МС е юридическо лице на бюджетна издръжка със седалище София и с териториални поделения в страната. Изпълнението на възложените със закон задължения на Агенцията се обезпечават финансово със средства от държавния бюджет и със средства от Фонд „Убежище, миграция и интеграция“ (ФУМИ).

МИСИЯ

Държавната агенция за бежанците при Министерския съвет е агенция със специална компетентност в областта на прилагането на държавната политика за предоставяне на международна закрила в Република България. Агенцията прилага стандартите за прием, настаняване и провежда производство за предоставяне на статут на гражданите на трети страни, търсеци международна закрила, като прилага международни актове в областта на бежанското право и националното законодателство. По отношение на гражданите на трети страни в процедура за предоставяне на международна закрила се изпълняват и комплекс от мерки за културна и социална адаптация. Използват се инструменти за ефективен и персонален подход към специалните потребности на търсеците закрила и особено на уязвимите лица, в рамките на приема и процедурата. ДАБ при МС участва активно в работата на националните органи, компетентни по въпросите на миграцията и сигурността.

ВИЗИЯ

Модерна администрация за прилагане политиката в областта на международна закрила, в която работят мотивирани служители, ползваща се с доверието на всички партньори.

Докладът за дейността на ДАБ при МС е изготвен на основание чл. 49 от Закона за администрацията и в изпълнение на чл.10. ал. 1. т. 16 от Устройствения правилник на ДАБ при МС, в съответствие с утвърдените от председателя на Агенцията годишни цели за 2023 г.

I.РЪКОВОДНА ДЕЙНОСТ И СТРУКТУРА

Държавна агенция за бежанците при Министерски съвет се ръководи и представлява от председател. При осъществяването на своите функции председателят се подпомага от двама заместник – председатели.

Структурата на Агенцията включва специализирана администрация организирана в три дирекции – „Качество на процедурата за международна закрила” (КПМЗ), „Международна дейност” (МД), „Социална дейност и адаптация” (СДА) и обща администрация, организирана в три дирекции – „Административно-правно обслужване и човешки ресурси” (АПОЧР), „Финансово-счетоводна дейност“ (ФСД), „Управление на собствеността и обществени поръчки” (УСОП). Структурата включва и три регистрационно приемателни центрове (РПЦ): РПЦ – с. Баня, община Нова Загора, РПЦ – гр. София с три отдела „Производство за международна закрила“ (ПМЗ) – ПМЗ „Овча купел“, ПМЗ „Военна рампа“, ПМЗ „Враждебна“ и РПЦ – гр. Харманли. Един транзитен център (ТЦ) в с. Пъстрогор, община Свиленград.

Общата численост на ДАБ при МС по Устройствен правилник е 401 щатни бройки по служебни и трудови правоотношения.

II.ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ГОДИШНИТЕ ЦЕЛИ ЗА 2023 г.

Настоящият доклад съдържа обобщени данни и сравнителен анализ на постигнатите резултати при съпоставка с предходната година, с тенденции, изводи и препоръки.

ДАБ при МС осъществи законовите си компетенции като изпълни годишните цели за дейността:

СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

- 1. Повишаване ефективността на процедурата по предоставяне на международна закрила в Република България.**
- 2. Подобряване на условията за прием на лица, търсещи международна закрила в Република България, с фокус върху непридружените деца чужденци.**

ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ

- Подобряване качеството на административното производство за предоставяне на международна закрила;
- Ефективен принос на Държавна агенция за бежанците при Министерския съвет формирани и провеждане на политика в областта на международната закрила в контекста на текущите процеси в Общата европейска система за убежище;
- Осигуряване на адекватно на потребностите финансово обезпечаване на структурите на Държавна агенция за бежанците при Министерския съвет със средства от бюджета и по фондове и програми на Европейския съюз и повишаване на ефективността и ефикасността на управление на средствата включително контрола по разходването им;
- Ефективно управление на човешките ресурси, насърчаване професионалното развитие на служителите и намаляване на текучеството на персонала в Държавна агенция за бежанците при Министерския съвет;
- Повишаване на качеството на условията за прием и настаняване в териториалните поделения на Държавна агенция за бежанците при Министерския съвет съгласно приложимите международни стандарти;
- Повишаване на качеството и адекватността на подкрепата за осигуряване на достъп до здравни грижи на търсещите международна закрила чужденци настанени в териториалните поделения на Държавна агенция за бежанците при Министерския съвет.

1. Подобряване качеството на административното производство за предоставяне на международна закрила

Постоянното нарастване на миграционните потоци към Европейския съюз (ЕС) – явление, което се наблюдава на територията на всички държави-членки през последните години – безапелационно взе своя връх през текущата 2023 г. и постави цялата обща европейска система за убежище пред сериозни предизвикателства. Динамиката в обществено-политическа обстановка в милитаризирани зони в целия свят обуславя и динамиката на миграционните процеси. След Близкия изток, Европа вече две години е в състояние на ожесточен въоръжен сблъсък. Война, аргументирана с териториални претенции на две от най-значимите по площ държави от континента Европа - Русия и Украйна. Сериозна по мащаб е и войната между Израел и въоръжената групировка Хамас в Ивицата Газа.

Всичко това обуславя стотици хиляди жертви, срив на икономиките не само на главните играчи във въоръжените конфликти, генериране на огромно количество търсеши закрила в други държави техни граждани и не по-малко икономически мигранти.

Рекордните увеличения на броя граждани на трети лица и лица без гражданство, които желаят да получат международна закрила в държава-членка на ЕС, заедно с продължаващите потоци от граждани на Украйна, които желаят да получат временна закрила, стимулира всички държави към по-открити дискусии, обмяна на опит в управление на процесите по време на засилен миграционен натиск и взаимно съдействие с оглед подобряването на общата картина на територията на Съюза.

През 2023 г. служителите в Държавната агенция за бежанците при Министерския съвет продължиха да полагат усилия за поддържане на ефективни работни процеси и за подобряване на резултатите в областта на международната закрила и миграцията.

През 2023 г., на територията на Република България са подадени **общо 22 518 молби за предоставяне на международна закрила – най-високия брой подадени молби от създаването на Агенцията през 1993 г. до сега.** Този брой е с 10% повече от този за периода за 2022 г., когато молбите за закрила са наброявали 20 507, в това число и молбите за закрила на граждани на Украйна (1287), подадени преди въвеждането на Решение № 144 на Министерския съвет на Република България от 10.03.2022 г. за предоставяне на временна закрила на разселени лица от Украйна. Най-голям процент от молбите за закрила през настоящия отчетен период са подадени от граждани на **Сирия (55% или 12 416 молби), Афганистан (26% или 5 906 молби) и Мароко (12% или 2 580 молби).**

През отчетния период са регистрирани общо **3 843 непридружени непълнолетни лица, което се равнява на 17% от общия брой молби за периода.** От регистрираните непридружени лица гражданите на Сирия са – 52% (1 995 молби), Афганистан – 42% (1 607 молби). Респективно през 2022 г. подадените молби от непридружени непълнолетни лица са 3 348, гражданите на Афганистан са били – 54% (1 803 молби), а на Сирия – 41% (1 383 молби). Следва да се отбележи, че това е и най-големият брой регистрирани непридружени деца до сега.

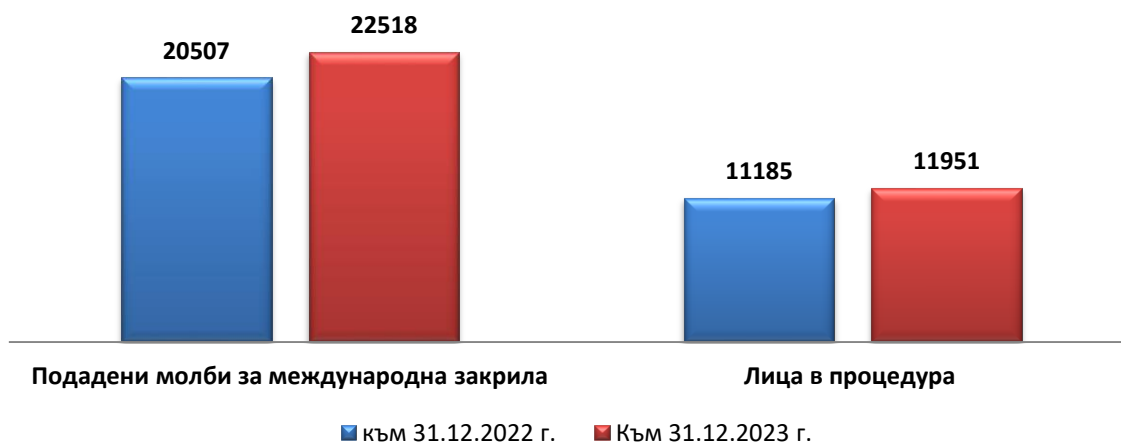
Към 31.12.2023 г. в териториалните поделения на ДАБ при МС са настанени общо 2 611 чужденци, с което капацитетът на центрoвете е запълнен на 73%. През същия период за 2022 г. настанени са били 2 412 чужденци, със съответна запълняемост 64%, с което се наблюдава ръст. През цялата 2023 г. средната запълняемост на териториалните поделения на ДАБ при МС е била 58% като най-висок брой настанени лица е имало през месец ноември – 76% - картина, която не е наблюдавана в центрoвете от 2016 г. до сега. Наблюдава се тенденцията на голям процент на заетост на капаците на центрoвете през четвъртото

тримесечие на годината, за сравнение през 2022 г. настанените в края на месец октомври лица са били общо 2 967 – 75% от всички места за настаняване.

За изминалата година през териториалните поделения на ДАБ при МС са преминали над 20 500 търсеци закрила лица. Служителите на ДАБ при МС са поставени пред множество предизвикателства, свързани с приема и настаняването на търсеци закрила лица, тъй като само за периода от м. юли до м. септември 2023 г. са настанени близо 8 600 граждани на трети страни – 25% повече отколкото за първите шест месеца от изминалата 2023 г. Благодарение на взетите през изминалите месеци мерки и механизми от ръководството на ДАБ при МС, свързани с оптимизирането на процедурата, изпълняемостта на центровете през летния период на 2023 г. успя да остане стабилна, давайки се възможност за допълнително планиране и организация при по-голямо засилване на пристигащите граждани на трети страни в Република България и своевременното обработване на подадените молби за международна закрила.

През 2023 г. ДАБ при МС функционираше в условията на недостатъчно административен капацитет по време на най-голямата миграционна криза, тъй като едва през м. септември бяха подновени процедурите по подбор на служители, които да бъдат наети на трудово правоотношение по Оперативна програма „Фонд убежище, миграция и интеграция 2021-2027“. Благодарение на добрата координация между структурните звена и организацията на работните процеси, новите служители се включиха в дейности на техническото приключване на все още неприключени случаи в Автоматизираната информационна система (АИС) – „Бежанци“.

В началото на 2023 г. лицата в процедура са били 11 185, като през годината беше достигнат най-високият брой на лица в процедура от 1993 г. насам – 16 139.

Процентното съотношение на издадените решения по отношение на сирийски граждани е 67% за предоставяне на статут на бежанец и 97% за предоставяне на хуманитарен статут. След влизане в сила на решенията за предоставяне на международна закрила, чужденците са длъжни да подадат заявления за издаване на български документи за самоличност, към 31.12.2023 г. са обработени близо 6000 заявления. След подадени молби от лица с предоставена международна закрила, са изготвени над 250 удостоверения, които да послужат на чуждите граждани пред различни институции.

По-голяма част от постановените през 2023 г. откази за международна закрила са решения на интервюиращ орган в ускорено производство – 2 574 бр. (87% от общия брой решения за отказ). Най-висок процент решенията за отказ от предоставяне на международна закрила са издадени по отношение на граждани на Мароко. Респективно се наблюдава най-много постановени решения за отказ от шест години насам, през 2017 г. решенията за отказ са били 3 048 бр. Аналогично през 2023 г. са постановени най-много решения за предоставяне на международна закрила и решения за прекратяване на производството. Издадените решенията за прекратяване на производство по отношение на лица от сирийски произход са 7 408 броя, а на граждани на Афганистан – 6 205 броя, наблюдава се запазване на тенденцията значителен процент от тези лица да не изчакват края на процедурата за предоставяне на международна закрила. В резултат на самоволното напускане на центровете на ДАБ при МС, въпросните кандидати за закрила възпрепятстват процедурата, поставяйки административния орган в обективна невъзможност за разглеждане на молбата им по същество. По причина на поведението им, производствата на тези чужденци биват прекратявани.

През 2023 г. продължава нарастването на броя решения по молби за събиране на семейство спрямо 2022 г. като близо 90% от молбите са подадени от сирийски граждани, които пребивават на територията на Република България с предоставена международна закрила. Четири пъти повече са и решенията за прекратяване на предоставена международна закрила, тъй като през 2023 г. зачести практиката представители на чужденци с предоставена закрила да подават молби за прекратяване на статут, тъй като лицата не желаят повече да се ползват от предоставената им международна закрила. По-висок е и броят решения за поправка на очевидни фактически грешки, което предполага осъществяване на по-строг контрол, но се отчита и факта на свръх натовареност на служителите.

Информация за лицата, потърсили закрила и за взетите през първите тримесечия на 2022 г. и 2023 г. решения						
Период	Брой лица, потърсили закрила	Предоставен статут на бежанец	Предоставен хуманитарен статут	Отказ	Прекратено производство	Общ брой решения
2023 г.	22 518	106	5 682	2 950	16 211	24 949
2022 г.	20 407	100	4 273	445	14 474	19 292

ВИД РЕШЕНИЕ	2022 г.	2023 г.
Брой лица с решение за отнемане на хуманитарен статут	7	20
Брой лица с решение за отнемане на статут на бежанец	1	0
Брой лица с решение за прекратяване на хуманитарен статут	24	115
Брой лица с решение за прекратяване на статут на бежанец	13	51
Очевидна фактическа грешка	15	103
Брой лица с решение за настаняване в център от затворен тип	43	39
Брой лица с разрешение за събиране на семейство	352	1 166
Брой лица с отказ от събиране на семейство	21	49
Отнета временна закрила	0	15
ОБЩ БРОЙ РЕШЕНИЯ	476	1 558

1.1. Пилотни проекти с участието на ДАБ при МС за превенция на незаконните пристигания и укрепване на граничното управление и управлението на миграцията

През първото тримесечие на 2023 г. служители на ДАБ при МС, съвместно с Министерство на вътрешните работи (МВР), взеха участие в редица срещи с австрийската служба по миграция с оглед стартирането на пилотен проект на територията на Република България за провеждане на ускорена процедура за международна закрила в близост до българо-турската граница. Пилотният проект е в изпълнение на двустранния План за действие за превенция на нелегалната миграция между България и Австрия. Първоначалният период на изпълнение е м. март 2023 г. до м. септември 2023 г., като основното задължение

на служителите на ДАБ при МС е провеждане на ускорени процедури по разглеждане на подадени молби за предоставяне на международна закрила в ТЦ – с. Пъстрогор.

През март 2023 г. стартира изпълнението и на съвместен пилотен проект на България и Европейската комисия (ЕК). Той надгражда стартирания на 1 март проект, предвиден в Съвместния план за действие между България и Австрия. С оперативна и техническа подкрепа от Комисията и агенциите на ЕС, са приложени няколко инструмента, сред които скрининг, насочване към правилната процедура, ускорена процедура за убежище и връщане.

От страна на ДАБ при МС редовно се предоставя информация относно изпълнението на целите по проекта като към 31.08.2023 г., служителите от ТЦ – с. Пъстрогор са регистрирали общо 1 582 граждани на трети страни, подали молби за предоставяне на международна закрила. В рамките на изпълнението на проекта са постановени общо 1 235 решения по молби за закрила, като 1 014 от тях са влезли в сила към 31.08.2023 г. – финалната дата на пилотния проект. Въпреки това много малък брой лица са предадени на дирекция „Миграция“ за извеждане от страната, тъй като ТЦ – с. Пъстрогор е център от отворен тип и търсещите закрила лица имат право на свободно придвижване. В над 90% от случаите, чуждите граждани напускат териториалното поделение и не се завръщат, поради което същите не могат да бъдат предадени на органите на МВР. Предвид постигнатите резултати, проектът с Комисията ще продължи и през 2024 г.

С Комисията се провеждаха регулярни срещи относно прилагането на вторичното право на ЕС в областта на убежището и международната закрила в Република България, по време на които се дискутираха евентуални промени в българското законодателство (Закон за убежището и бежанците). По време на проведените срещи ДАБ при МС наблегна на обстоятелството, че поради липсата на разработена електронна система, която да отговаря на текущите нужди на Агенцията, администрацията работи основно с преписки на хартиен носител, което води до ненужно забавяне на част от процедурите, свързани с вземането на решения по подадени молби за закрила.

Европейската комисията заяви, че има готовност да разгледа предложение от страна на ДАБ при МС, в което да е описана идеята за цялостна дигитализация на процесите, служители изготвиха концепция за създаване на база данни за цялостна дигитализация на процедурата за международна закрила в Република България. Концепцията беше представена на Комисията, като в края на м. август ДАБ при МС изпрати искане за получаване на подкрепа по Инструментът на ЕС за техническа подкрепа. През м. ноември с Решение на Министерски съвет, концепцията за дигитализация беше включена в списък с проекти за предоставяне на финансиране като през м. февруари 2024 г. предстои официалното ѝ одобрение.

В допълнение, системата ще позволи не само администриране и документиране на всички стъпки от процедурата за международна закрила, но също така ще осигури възможност на служителите и ръководителите да проследяват/мониторират текущото състояние на случаите, по които работят, както и да анализират и натовареността си и да приоритизират индивидуалните си работни задачи. Ще се осигури възможност за споделяне на информация, включително чрез препращане, споделяне на записи и изготвяне на статистика, която позволява наблюдение и анализ на тенденциите, като по този начин ще се улеснят стратегическите усилия за насърчаване на последователност при вземането на решения в рамките на процедурата за международна закрила. Ще се постигне и по-голяма устойчивост и точност при планирането и прогнозирането на миграционните потоци.

В концепцията са представени основните модули, които трябва да бъдат включени в електронната база данни, както и дейностите, които последната следва да изпълнява, за да бъдат постигнати гореописаните резултати – в т.ч. регистрация, настаняване, контрол на достъпа от/до териториалните поделения, производство, контрол на качеството, съдебно производство, издаване на документи за самоличност, процедура по Регламент „Дъблин“.

Цялостната дигитализация на процедурата за международна закрила ще се постигне чрез изграждане на нова база данни за регистрация, настаняване и администриране на документите и процесите, свързани с процедурата за международна закрила по реда на ЗУБ. Предвижда се дигиталната база данни да е интегрирана със системите на ЕВРОДАК, ДъблиНет, МВР, Държавна агенция „Национална сигурност“, ГД ГРАО, Национална агенция приходи, Националното бюро за правна помощ и бюрата по труда в страната.

1.2. Изготвяне на списъци на сигурни страни на произход и на трети сигурни страни

Вследствие на поет ангажимент във връзка с Пилотния проект на Република България и Европейската комисия за превенция на незаконните пристигания и укрепване на граничното управление и управлението на миграцията, ДАБ при МС работи и по изготвяне на проекти на списъци на сигурни страни по произход и на сигурни трети страни. Създадена е междуведомствена експертна работна група с участие на служители на ДАБ при МС, МВР и Министерство на външните работи, която следва да изработи проектите на съответните списъци. След проведени срещи и изготвени становища от страна на всички участващи лица, през 2024 г. предстои да бъде изпратено предложение към Министерския съвет на Република България за одобряване на окончателния списък със сигурни страни.

1.3. Предложения за Закон за изменение и допълнение на Закона за убежището и бежанците

Във връзка с пилотния проект между Република България и Европейската комисия, бе създадена работна група с представители на Дирекция „Правосъдие и вътрешен ред“ на ЕК, МВР и ДАБ при МС, която изготви концепция за необходимите законодателни изменения в Закона за убежището и бежанците (ЗУБ) с цел пълно транспониране на общностните стандарти за провеждане на ускорено производство в съответствие с чл. 31, параграф 8 от Директива 2013/32/ЕС.

Създадена е междуведомствена работна група, със задача да анализира, обсъди и предложи промени в националното законодателство за осигуряване на възможност за едновременно издаване на принудителна административна мярка за връщане с решение за отказ от предоставяне на международна закрила, с цел привеждането в съответствие със законодателството на Европейския съюз и за целите на изпълнението на Пилотния проект. В резултат е изготвен Закон за изменение и допълнение на Закон за убежището и бежанците. Основната цел на законопроекта е да въведе препоръките на Европейската комисия като се оптимизира производството за международна закрила. Законопроектът отразява тези препоръки, както и пълното транспониране на производството по допустимост, регламентирано в чл. 33, параграф 2 от Директива 2013/32/ЕС, понастоящем въведено единствено за производствата по последващи молби.

Законопроектът урежда всички производства за допустимост, въведени в общите европейски стандарти, а именно, спрямо чужденци, които имат предоставена международна закрила в друга държава-членка на Европейския съюз; чужденци с предоставен статут на бежанец или друг вид закрила в първа държава на убежище; чужденци, идващи от трета сигурна държава; както и чужденци с последваща молба за международна закрила.

Опитът на Република България натрупан с предоставянето на временна закрила съгласно Директива 2001/55/ЕО доведе до необходимост от прецизиране на правните норми, свързани с временната закрила. Измененията и допълненията са базирани частично на подготовения през 2022 г. от междуведомствена работна група към Министерството на правосъдието законопроект, внесен от група народни представители, който не бе приет поради предсрочното прекратяване на правомощията на Народното Събрание, като същите са преработени от горепосочената работна група.

Преди всичко със законопроекта общата терминология на закона се привежда в съответствие с конституционната уредба относима към областта на убежището като въвежда

като родово понятие термина „убежище“ в съответствие с чл. 27, ал.1 и 2 от Конституцията на Република България.

Законовите определения за субекти на закрилата досежно органите и организациите, които предоставят закрила срещу преследване и тежки посегателства на територията на държавите на произход, се привеждат в съответствие с дефинициите на чл. 7 от Директива 2011/95/ЕС (Квалификационна директива).

Със законопроекта се урежда правната възможност за подаване на индивидуална молба за предоставяне на хуманитарен статут от разселени лица при действието на временната закрила, както и опростени правила за разглеждането и съгласуването на тези молби с оглед на идентичните материалноправни предпоставки за предоставянето им по чл. 9, ал. 1, т. 3 и по чл. 1а, ал. 3 от закона. Целта е да се избегне претоварване на националната система за убежище в хипотезата на подаване на индивидуални молби за предоставяне на международна закрила от разселените от Украйна лица, намиращи се на територията на Република България, след изтичането на срока на временната им закрила на 4 март 2025 г. Въвежда се също така и правната възможност за индивидуално заявление за прекратяване на ползването на предоставена временна закрила, съответно, урежда се правомощие в такава хипотеза на председателя на ДАБ при МС да прекрати временната закрила с индивидуален административен акт спрямо конкретния заявител.

1.4. Разработване на методология за оценка на възрастта

Сформирана е междуведомствена работна група, която да изследва възможността за разработване на методология за неинванзивна оценка на възрастта на деца, подали молби за международна закрила. През отчетния период са проведени редица срещи с членовете на работната група като в края на м. септември проектът на методология е изпратен до всички членове на работната група за финални становища и последващото ѝ приемане. В началото на м. декември 2023 г. официално беше издадена инструкция от ДАБ при МС и Държавна агенция „Закрила на детето“ за реда и условията за оценка на възраст. Инструкцията ще започне да се прилага от 01.03.2024 г. Тя въвежда изискванията на чл. 5 от директива на Европейския парламент относно общите стандарти и процедури, приложими в държавите-членки за връщане на незаконно пребиваващи граждани от трети страни и също така за борбата с трафика на хора и защита на жертвите от него като България е една от малкото страни, която ще започне да работи с такава мултидисциплинарна оценка.

1.5. Дейности по Национален координационен механизъм по правата на човека и да подготви промени в нормативния акт, с който е създаден механизма

Служители от ДАБ при МС участват в сформирана междуведомствена експертна работна група под председателството на дирекция „Права на човека“ към Министерство на външните работи. Работната група е създадена с цел да разгледа досегашната практика на Национален координационен механизъм по правата на човека и да подготви промени в нормативния акт, с който е създаден механизма. На проведеното заседание в МВР са обсъдени елементите, които следва да съдържа проектът на Постановление. От страна на ДАБ при МС е изпратено становище до дирекция „Права на човека“ към Министерство на външните работи във връзка с предоставения проект на Постановление за създаване на Национален координационен механизъм по правата на човека и Съвет за неговото прилагане. Предстои окончателното съгласуване в работната група на проекта на Постановление за създаване на Национален координационен механизъм по правата на човека и Съвет за неговото прилагане, след което същият ще бъде изпратен на държавните институции, участвали чрез представители в работната група, за официално съгласуване.

1.6. Временна закрила

С Решение № 95 на Министерския съвет от 1 февруари 2023 г. срокът на действие на временната закрила в Република България беше удължен до 4 март 2024 г., а с Решение № 96 от 1 февруари 2023 г. е утвърден нов образец на регистрационна карта на лице с предоставена временна закрила. От страна на ДАБ при МС, съвместно със структурите на МВР, беше създадена необходимата организация за обезпечаване на процеса по пререгистрация за временна закрила. За периода на пререгистрацията, от служителите на ДАБ при МС и МВР бяха пререгистрирани общо 30 791 чужденци с временна закрила в Република България.

Към настоящия момент регистрацията за временна закрила на новопристигнали лица продължава да се осъществява по установения ред – както в териториалните поделения на ДАБ при МС, така и в Областните дирекции на Министерство на вътрешните работи, Столична дирекция на вътрешните работи. Към 31.12.2023 г. лицата с предоставена временна закрила в Република България са общо 173 763, а 68 581 от тях притежават валидни до 04.03.2024 г. регистрационни карти за временна закрила в Република България. За сравнение по данни на МВР, през 2022 г. през страната са преминали общо 976 776 украински граждани, а към 31.12.2022 г. в Република България се намират 50 262 граждани на Украйна.

В началото на м. май 2023 г. в информационните системи на ДАБ при МС се установиха технически неизправности относно здравните осигуровки на част от лицата с предоставена временна закрила в Република България. Поради грешки в системата, които не са откривани на по-ранен етап се установи, че голям брой украински граждани с предоставена временна закрила са с прекъснати здравноосигурителни права, което ги възпрепятства да получат необходимата медицинска помощ. Техническите неизправности бяха отстранени в кратки срокове и здравноосигурителни права на всички лица бяха възстановени, считано от датата, на която са били прекъснати.

Въпреки отстранените проблеми, продължиха да постъпват запитвания и от лица с предоставена временна закрила, които твърдят, че здравноосигурителните им права са прекъснати. След извършване на необходимите проверки се установи, че причината за това се дължи на допускани по време на пререгистрацията технически грешки в АИС „Бежанци“. Вследствие на това част от издадените регистрационни карти със срок на валидност 04.03.2024 г. не са запаметени в системата, което от своя страна води до невъзможността новоиздадените валидни карти на лицата да бъдат подадени към НАП и поради тази причина чужденците отпадат от здравноосигурителната система.

С оглед доброто сътрудничество между институциите, от страна на ДАБ при МС беше изпратена информация до МВР с установените технически грешки, които се допускат като са предприети своевременни действия за допълнително обучение и преустановяване на техническите грешки.

С Решение за изпълнение (ЕС) 2023/2409 на Съвета от 19 октомври 2023 г., срокът на временната закрила на разселените от Украйна лица се удължава с една година – до 4 март 2025 г. През 2024 г. предстои да бъде постановено официално Решение на Министерския съвет за удължаване на срока на временната закрила на територията на Република България и да се предприемат необходимите технически действия, за да се обезпечат процесите по пререгистрация и удължаване на регистрационните карти на лицата с предоставена временна закрила.

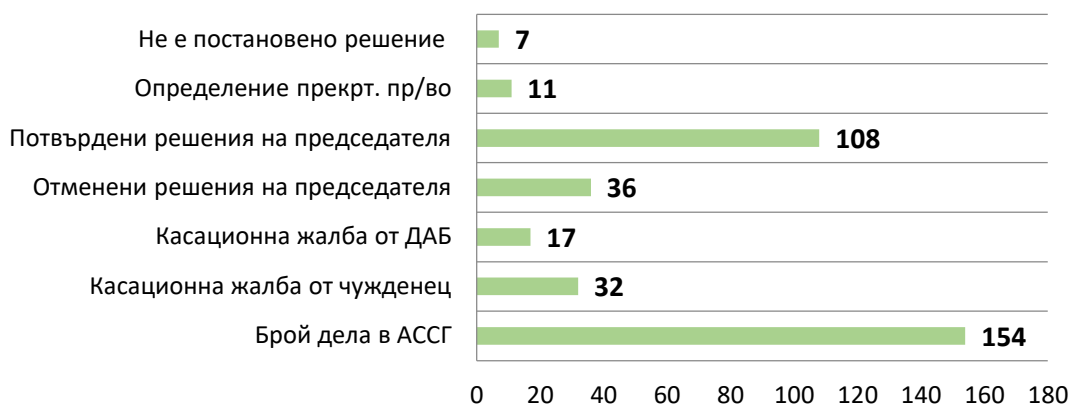
1.7. Процесуално представителство по Закон за убежището и бежанците

Във връзка с осъществяването на процесуалното представителство, през отчетния период проведени 283 дела пред първа и втора инстанция, Административен съд София-град (АССГ) и Върховен административен съд (ВАС). Аналогично през 2022 г. делата са 159, наблюдава се почти двоен ръст.

През 2023 г. АССГ се е произнесъл с 144 решения, 108 от които (75%) са в полза на ДАБ при МС, а 36 са в полза на чужденеца, обжалвал решението на председателя. Четири от

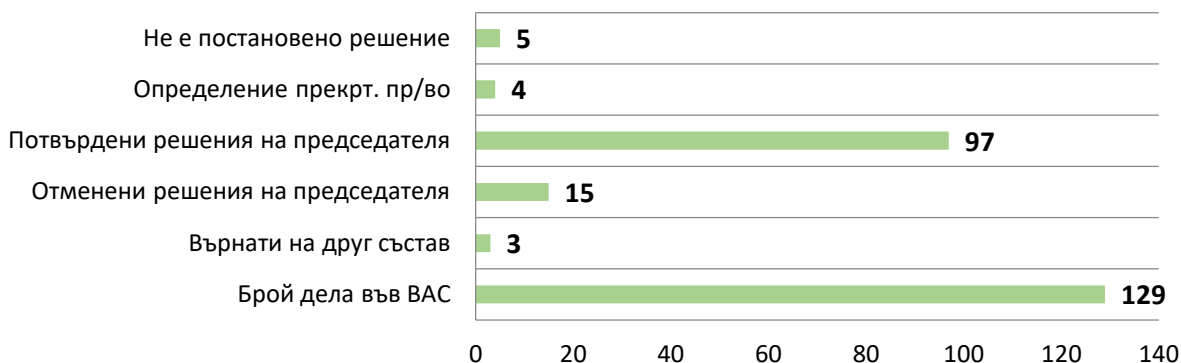
делата са спрени, тъй като са изпратени искания за тълкувателни решения до Съда на Европейския съюз, а производствата по 11 дела са прекратени. Към края на отчетния период по 7 дела няма постановено решение на АССГ. Във връзка със съдебните решения, с които се отменят издадените от председателя на ДАБ при МС индивидуални административни актове, са изготвени и подадени 17 касационни жалби. Респективно за същия период през 2022 г. АССГ се е произнесъл по 80 решения, като 52 от тях са в полза на ДАБ при МС, а 28 са в полза на чужденеца, обжалвал решението на председателя. Производствата по 12 дела са прекратени. Към края на отчетния период по 18 дела няма постановено решение на АССГ. Във връзка със съдебните решения, с които се отменят издадените от председателя на ДАБ при МС индивидуални административни актове, са изготвени и подадени 10 касационни жалби. За шест от отменените решения са изготвени указания към интервюиращ орган, а 4 решения са отменени и не подлежат на обжалване пред ВАС.

Административен съд София - град

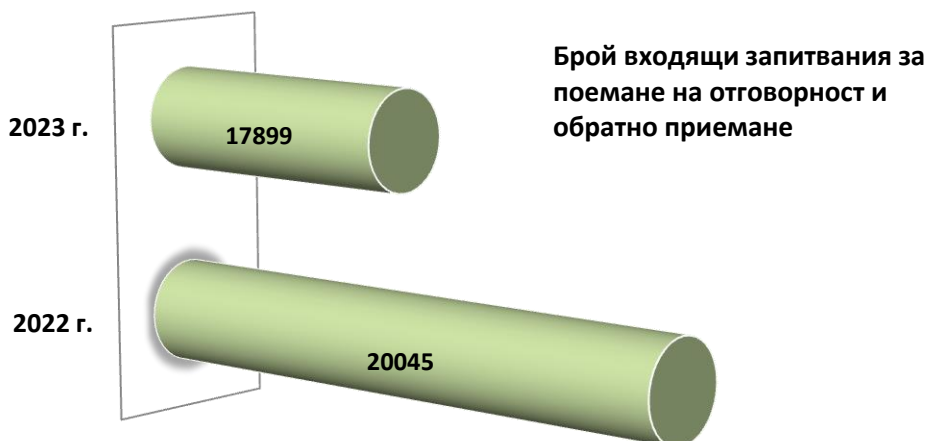
Към 31.12.2023 г. ВАС е постановил общо 115 решения, 97 от които са в полза на председателя на ДАБ при МС, а 15 са в полза на чужденеца, като решенията на председателя на Агенцията са окончателно отменени и в тази връзка са изготвени писмени указания към интервюиращия орган. Три от делата са върнати на първа инстанция за разглеждане от друг съдебен състав и ново произнасяне, като едно от тях е по касационна жалба подадена от ДАБ при МС, тъй като е счетено, че решението на първата инстанция не е основателно. Съответно през същия период на 2022 г. ВАС е постановил общо 47 решения. 35 от тях са в полза на председателя на ДАБ при МС, а 8 са в полза на чужденеца, като решенията на председателя на ДАБ при МС са окончателно отменени, като три от тях са по касационни жалби подадени от ДАБ при МС

Върховен административен съд

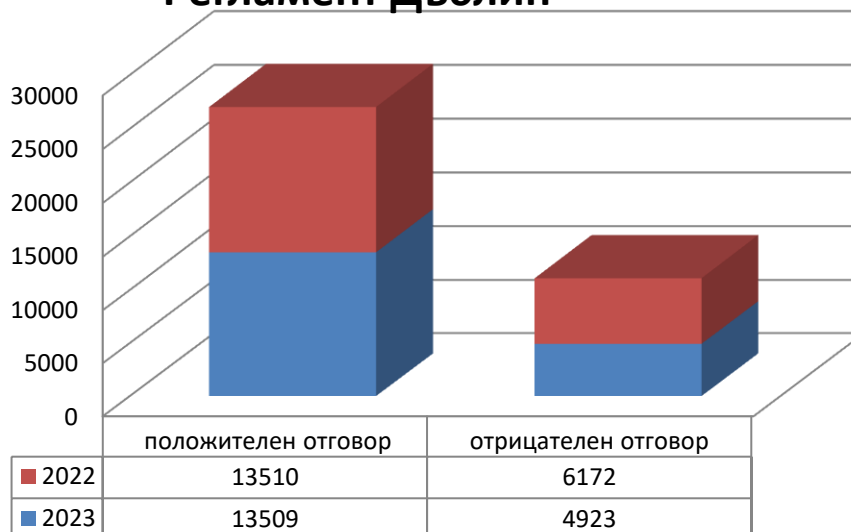
1.8. Прилагане на разпоредбите на Регламент Дъблин

Във връзка с прилагането на Регламент Дъблин III, за периода 01.01.2023 – 31.12.2023 г. са получени общо 21 862 бр. запитвания за обратно приемане, поемане на отговорност и запитвания за информация. Както и през 2022 г. (21 964 запитвания) толкова голям брой постъпили входящи запитвания, не е отбелязван от началото на прилагането на Регламента в България до сега. За посочения период трите държави, изпратили най-много запитвания към Република България, са Германия (6 809 бр.), Австрия (6 544 бр.) и Франция (1 698 бр.). За сравнение през 2022 г. Австрия – общо 9 131 бр., Германия – 4 900 бр., а Франция - 3 341 бр.

За 2023 г. от страна на служителите в отдел „Дъблин“ са изпратени общо 18 432 отговори на запитвания за обратно приемане и поемане на отговорност. Респективно през 2022 г. са изпратени общо 13 551 отговора на запитвания за обратно приемане и поемане на отговорност.

Отговори на входящи запитвания по Регламент Дъблин

Броят на отрицателните отговори е значително по-малък през 2023 г. основно поради обстоятелството, че през 2022 г. от австрийските власти се получаваха запитвания за обратно приемане на непридружени непълнолетни лица – категория лица, чиито молби за закрила, съгласно тълкувателно решение на Съда на Европейския съюз следва да се разглеждат в държавата, в която се намират към момента на подаването на молбата. При осъществени двустранни срещи между български и австрийски представители на звената „Дъблин“ беше взето общо решение за непридружените непълнолетни да се изпращат запитвания за информация, за да се установят личните им данни и декларираната от тях възраст и при наличие на съмнения, че даден чужденец е пълнолетен – да се премине към оценка на възрастта от страна на австрийските власти и последващо запитване за обратно приемане. За 2023 г., получените запитвания за информация за австрийските власти за лица, които са регистрирани като непридружени непълнолетни в Република България са близо 850 бр. За сравнение – през цялата 2022 г. са получени едва 164 бр. запитвания за информация от Република Австрия (както за непълнолетни, така и за пълнолетни лица).

Тъй като за едно лице могат да постъпят запитвания от няколко различни държави, беше извършен преглед на постъпилите запитвания, от който се установи, че общия брой

лица, за които Република България е поела отговорност през 2023 г. е около 9 600 (за 2022 г. са около 9000).

За по-голяма част от изпратените положителни отговори са получени известия от държавите-членки, според които прехвърлянето на лицата не може да бъде осъществено в регламентирания шестмесечен срок, тъй като последните са се укрили и са в неизвестност. Най-често такава информация се получава от австрийските власти. По информация предоставяна от австрийския отдел „Дъблин“ в момента, в който чужденците разберат, че могат да бъдат върнати съгласно разпоредбите на Регламент Дъблин, същите се укриват, за да попречат на прехвърлянето в установения срок. Често се случва и лицата да напускат австрийска територия дори и преди за тях да е изпратено запитване, съгласно разпоредбите на Регламента. При укриването на чужденец, шестмесечения срок за трансфер се удължава допълнително с една година като от всички 5 869 положителни отговора, с които Република България се е съгласила да приеме обратно търсеци закрила лица от Република Австрия през 2023 г., укрилите се чужденци са 5 579. Фактът, че 95% от чужденците, които могат да бъдат прехвърлени от Република Австрия към Република България са в неизвестност и за тях не може да бъде организирано прехвърляне, показва и защо реално осъществените трансфери от страна на австрийските власти за 2023 г. са едва 113.

За чужденците, които напускат Република Австрия се получават последващи запитвания най-често от Федерална Република Германия, Кралство Нидерландия и Република Франция като голяма част от търсеците закрила лица обжалват решенията си за прехвърляне в Република България, което също спира сроковете за прехвърляне до произнасяне на съответния съд с решение. От страна на държавите-членки често се изпраща информация и, че молбите за закрила на лицата ще бъдат разгледани от техните компетентни органи, с което отговорността на Република България отпада. За 2023 г. такава информация е получена за 415 лица, които е трябвало да бъдат прехвърлени към Република България.

За 2023 г. са постъпили и общо 3 963 запитвания за информация от държавите членки. За същия период са изпратени общо 5 414 отговора на запитвания за информация като това включва и отговори на запитвания, постъпили през предходните 2022 г. и 2021 г. Отговорите на запитвания за информация спомагат значително за доброто сътрудничество на Република България с останалите държави-членки, тъй като по този начин другата държава може да прецени, че няма основания за изпращане на запитване за обратно приемане (в случаите на непридружени непълнолетни лица или лица с вече предоставена международна закрила). Забелязва се тенденция, че от страна на Федерална Република Германия започват да постъпват и запитвания за информация, след като срокът за прехвърляне към Република

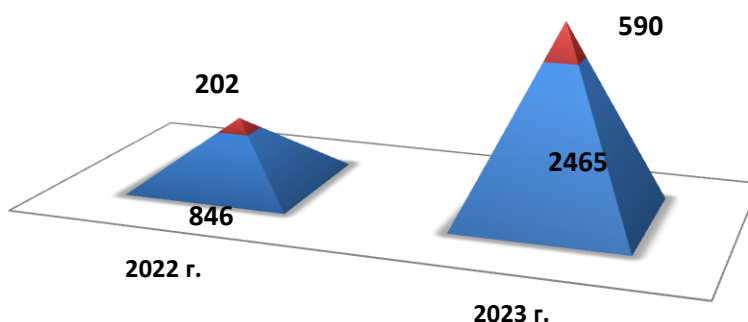
България е изтекъл и отговорността за подадената молба за закрила се е прехвърлила към немските власти.

През 2023 г., както и през изминалата 2022 г., продължи увеличението в броя заявени прехвърляния на търсещи закрила лица към Република България от други държави-членки в съответствие с Регламент Дъблин. В началото на годината започна да се прилага и одобрената Пътна карта за осъществяване на трансфери по реда на Регламент Дъблин, предложена от ЕК на всички държави-членки. Документът има за цел да унифицира практиките на държавите-членки в практическото прилагане на Регламента в частта, касаеща прехвърлянето на лица в отговорната държава-членка и да улесни тези процеси. След извършен анализ на текущата работа в отдел „Дъблин“ се потвърди, че Република България вече изпълнява предложените от ЕК препоръки, което беше потвърдено и от представители на отдела в гр. Брюксел (Белгия) по време на председателствана от ЕК среща на всички „Дъблин“ звена на територията на ЕС.

Заявените за 2023 г. входящи трансфери са общо 2 465, но едва 24% (590) от тях са осъществени и лицата са пристигнали на територията на страната. По-големият брой осъществени входящи трансфери към България се дължи основно на факта, че държави като Германия, Австрия, Франция и Словакия организират чартърни полети към страната за лица, за които Република България е поела отговорност. Към настоящия момент държавите-членки неведнъж са изказвали благодарността си относно добрата организация за прием на търсещите закрила лица. Забелязва се тенденция, че при заявено прехвърляне на даден чужденец, държавите-членки изпитват затруднения за реалното осъществяване на трансфера.

Заявени и осъществени входящи трансфери

■ заявени ■ осъществени

Най-много трансфери са заявени от страна на Федерална Република Германия – 1 537 лица, но само 263 от тях реално са осъществени.

Също така, въпреки високия брой входящи запитвания от страна на Република Австрия и изпратените положителни отговори, заявените от австрийска страна трансфери са само 194, а осъществените – 113.

От страна на Република Франция като държава, която също изпраща голям брой запитвания към Република България, заявените трансфери са 410, а реално осъществените – 75 (18%).

От тези данни може да се направи предположение, че държавите-членки изпитват сериозни затруднения при организирането на прехвърлянията на кандидати за закрила към България и големият брой положителни отговори в никакъв случай не означава, че на територията на страната могат и ще бъдат прехвърлени голяма част от тези лица от Австрия, Германия и Франция. Следва да се има предвид, че организацията по прехвърлянето на чужденеца е отговорност изцяло на държавата, в която той се намира и при неизпълнение на това задължение, отговорността за разглеждането на молбата се прехвърля към държавата, която не е осъществила прехвърлянето в срок.

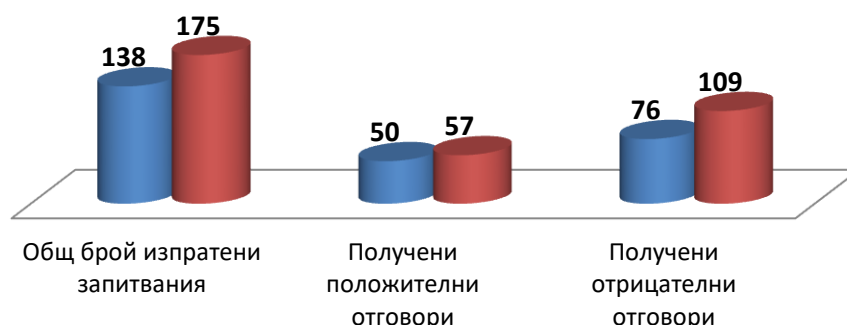
Както беше споменато, поради високия брой лица, които се укриват и поставят държавите в невъзможност за осъществяване на прехвърлянето им в България, към края на 2023 г. е отпаднало задължението на Република България да приеме около 3500 търсеци закрила лица от други държави-членки, поради изтичане на сроковете за трансфер.

По отношение на изходящите запитвания, за 2023 г. са изпратени общо 138 запитвания за обратно приемане и поемане на отговорност до други държави-членки. Традиционно, голям брой от запитванията (общо 49) се отнасят до непридружени непълнолетни лица в Република България, които имат роднини на територията на друга държава членка. Най-много запитвания са изпратени до Германия – 55. Общо 69 от всички изпратени запитвания са за обратно приемане като за 22 лица е получена информация от запитаната държава, че същите са върнати обратно в страната си на произход и отговорността им е отпаднала.

Изходящи запитвания до други държави членки

■ 2023 г. ■ 2022 г.

С

Общо получените отговори по изходящи запитвания през 2023 г. са 126, като това включва и отговори на запитвания от изминалата 2022 г. От тях, 37 са положителни, а 76 – отрицателни, като за 13 от получените отрицателни отговори са изпратени молби за преразглеждане на отказа и са получени положителни отговори, а за други е изпратено искане за преразглеждане и производството по Дъблин не е приключило. Общо 18 от изпратените запитвания са в срок за отговор към края на отчетния период.

По отношение на прехвърлените лица от страна на Република България за отчетния период, 51 лица са трансферирани към други държави-членки, а един от чужденците, за които е получен положителен отговор е отишъл на самоход до отговорната държава-членка.

Във връзка с приложението на Регламент Дъблин, са изготвени 152 решения – с 91 от тях е разрешено прехвърлянето на чужденеца в компетентната държава-членка, а с 61 прехвърлянето на чужденеца по реда на Регламент Дъблин е отказано.

2. Ефективен принос на Държавна агенция за бежанците при Министерския съвет формирани и провеждане на политика в областта на международната закрила в контекста на текущите процеси в Общата европейска система за убежище

2.1. Участие в законодателната дейност на Съвета на Европейския съюз за постигане на балансирана и устойчива национална политика в областта на международната закрила

През първата половина на 2023 г. продължиха усилията на Шведското председателство за постигане на напредък в преговорите по Пакта за миграция и убежище. Фокусът на дискусиите на техническо и стратегическо ниво бяха Регламентът за управление на убежището и миграцията (РУУМ) и Регламентът за общите процедури за убежище (Процедурния регламент). В рамките на Шведското председателство се проведоха триалозите по Регламента за Скрининг и Регламента за Евродак. Целта е приемане на всички законодателни актове от Пакета „Убежище“ до края на настоящия законодателен цикъл през 2024 година.

На СПВР през декември 2022 г. министрите се съгласиха Шведското председателство на Съвета да продължи работата на техническо ниво и да инкорпорира елементите от Концепцията на Чешкото председателство за баланс между отговорност и солидарност в законодателните предложения. Дискусиите от началото на 2023 г. бяха проведени в рамките на редица заседания на РГ „Убежище“, Съветници ПВР по убежището и СКИФА по проекта на РУУМ и проекта на Процедурния регламент. Водещ принцип в работата на Шведското председателството бе установяването на баланса между отговорността и солидарността,

както и установяването на система, която е предвидима, практически приложима и опростена.

През месец февруари Европейският съвет призова Съветът да ускори работата по Пакта и да спазва графика, установен с Пътната карта за преговори по Пакта, подписана между Франция, Чехия, Швеция, Испания и Белгия, като ротационни председателства на Съвета на ЕС, и ЕП. Междувременно Европейския парламент прие своите позиции по проектоактовете от пакета „Убежище“.

В рамките на СПВР на 8-9 юни 2023 г. беше постигнат общ подход по РУУМ и Процедурния регламент. Унгария и Полша гласуваха против, а България, Словакия, Малта и Литва гласуваха „въздържал се“. България, Малта, Унгария, Германия, Ирландия, Люксембург и Португалия разпространиха изявления към протокола от заседанието.

По време на преговорите, България последователно отстояваше позицията си за установяване на правилния баланс между солидарност и справедливо споделяне на отговорността. При гласуването за постигане на общ подход по РУУМ и Процедурния регламент, отстоявайки националния си интерес и поради легитимните си притеснения, свързани с географското разположение на страната, които останаха неадресирани в проектопредложенията, България гласува с „въздържал се“. Цялостното виждане на българската страна, което не беше отразено в концепцията на Пакта е, че новата обща европейска система за убежище следва да е работеща, справедлива и да не натоварва допълнително държавите на предна линия.

Най-сериозните притеснения на България са свързани с граничната процедура. Концепцията за адекватен капацитет и годишната горна граница ще създадат допълнителна и несъразмерна тежест, тъй като цифрите са прекалено високи и нереалистични. Друг важен за България въпрос е подмяната на принципа за даване на достъп до територията за разглеждането на молбата с предоставяне на разрешение за влизане след граничен контрол по смисъла на Кодекса на шенгенските граници. Също така не са отчетени исканията ни за осигуряване на достъп на държави, които са идентифицирани в риск от миграционен натиск до формите за солидарност. Компромисът, постигнат в рамките на Съвета по разпоредбите относно отговорната страна (Дъблин) е също неудовлетворителна за България, поради въвеждане на режим на нотификация, кратки срокове за отговор и същевременно удължените срокове за осъществяване на трансфер и прехвърляне на отговорността.

Служители на ДАБ при МС са изготвили проекти на указания, както и писмени коментари за общо 17 заседания на РГ „Убежище“ и Съветници ПВР по убежището, както и за две заседания на СКИФА (Стратегически комитет за миграция, граници и убежище). По Пактът за миграция и убежище беше постигната политическа сделка между Съвета на ЕС,

Парламента и ЕК (тримата съ-законодатели) през декември 2023 г. Целта на Пакта е установяването на общ подход към миграцията и убежището, който се основава на солидарност, отговорност и зачитане на човешките права. Сделката по Пакта обхваща пет основни законодателни предложения:

- *Регламент за скрининг*: Създаване на единни правила за идентификацията на граждани на трети страни, пристигащи на територията на ЕС, което ще гарантира сигурността в Шенгенското пространство;
- *Регламент Евродак*: Разработване на обща база данни за генериране на по-точни и пълни данни за установяване на неоторизирани движения;
- *Регламент за процедурите за убежище*: За установяване на по-бързи и по-ефективни процедури за международна закрила и връщане, както и гранични процедури;
- *Регламент за управление на миграцията и убежището*: Установяване на нов механизъм за солидарност между страните членки, за да се балансира настоящата система, при която няколко страни са отговорни за голяма част от молбите за убежище, както и ясни правила за отговорността (т.нар. нов Дъблин);
- *Регламент за кризи и форс мажъорни обстоятелства*: Целта на законодателния акт е да гарантира, че ЕС е подготвена за ситуации на криза, включително инструментализация на миграцията.

Законодателните актове ще влязат в сила след две години. Предвид, че става въпрос за Регламенти, това означава директно и задължително приложение. В рамките на този период държавите-членки ще следва да адаптират националните си системи за убежище и законодателство към изискванията на Пакта. Не на последно място, в съответствие с Регламента за управление на миграцията и убежището, държавите членки следва да осигурят достатъчен капацитет, както инфраструктурен, така и човешки и финансов, за да могат да изпълняват задълженията при управление на миграцията и убежището в рамките на Общата европейска система за убежище.

2.2. Идентифициране и развитие на възможности със съответните компетентни институции и организации от държави-членки на Европейския съюз за позициониране на България като надежден и коректен партньор в рамките на Общата европейска система за убежище.

По линия на двустранното сътрудничеството ДАБ при МС беше посетена от представители на съответните компетентни институции на Кралство Белгия, Австрия и Германия. Въпросът за взаимодействието на съответните партньорски институции и на ДАБ при МС за прилагане на регламента „Дъблин“ заемаше централно място при проведените срещи. Наред с него бяха обсъдени възможностите за засилване на двустранното сътрудничество, както и задълбочаване на контактите и координацията, включително чрез

прием в ДАБ при МС на офицер за връзка. Гостите бяха запознати с предизвикателствата пред Агенцията, произтичащи от ограничените материални, финансови и човешки ресурси. Проведоха се дискусии в търсенето на варианти за материално и техническо подпомагане на двустранна основа.

Австрийската и немската делегация изразиха интерес относно изпълняваните от ДАБ при МС дейности в рамките на Пилотния проект с ЕК, както и добавената стойност на прилаганата в ТЦ-Пъстрогор ускорена процедура за международна закрила. В тази връзка двете делегации, придружавани от представители на дирекцията посетиха транзитния център, като в рамките на визитите се запознаха с практиката и постигнатите резултати. За целите на Пилотния проект, бяха осъществени и две визити.

През 2023 г. ДАБ при МС продължи активно да развива двустранните си отношения и сътрудничество със сродни служби на държавите членки на ЕС. Делегации от Германия, Швейцария, Гърция и Кипър посетиха агенцията. Между ДАБ при МС и Федералната служба за миграцията и бежанците на Германия беше подписано Споразумение за обмен на служители за връзка. В ДАБ при МС се проведе съвместна визита от Гръцката и Кипърската служби за убежището. Бяха обсъдени възможностите за засилване на взаимодействието при миграционен натиск между трите страни, разположени по външните граници на ЕС. Подчерта се готовността за задълбочаване на сътрудничеството и обмена на добри практики в областта на международната закрила между България, Гърция и Кипър.

Сътрудничество с международни и неправителствени организации.

Експерти на ДАБ при МС съдействаха на Националната точка за контакт към Европейската миграционна мрежа да събира, анализира и публикува фактическа информация по въпросите на миграцията и убежището. Редовно предоставя информация за важни събития и напредък в областта от компетенциите на Агенцията.

През 2023 г. продължи координирането, организирането и провеждането на ежемесечните координационни срещи на ДАБ при МС с представители на ВКБООН, Международната организация по миграция, Българския Червен кръст и други неправителствени организации. Срещите дават възможност за открит и откровен диалог и предоставят възможност за разглеждане на широк набор от актуални въпроси, свързани с международната закрила.

2.3. Активно партньорство с Агенцията на Европейския съюз в областта на убежището (АЕСУ)

През 2023 г. в рамките на оперативната и техническа подкрепа от АЕСУ се проведоха обучения на служителите на ДАБ при МС на теми: „Оценка на възрастта на непридружените

малолетни и непълнолетни лица“, както и „Управление на конфликти“. През изминалата година АЕСУ осигури устни преводи за нуждите на процедурата и приема в центровете на ДАБ при МС. Тази мярка за подкрепа обезпечи изпълнението на функциите на Агенцията по провеждане на процедурата за международна закрила и приема на търсещи закрила граждани на трети страни.

Като част от дейностите по изпълнение на Оперативния план, Европейската агенция организира визита в Атина, Гърция на екип от ДАБ при МС на тема „Дигитализация“.

Започна наблюдение на дейността за предоставяне на информация в един от центровете на ДАБ при МС за картографиране на работните процеси и наличните информационни материали. Целта е изготвянето на препоръки във връзка с евентуални пропуски в процеса на предоставяне на информация в регистрационно-приемателните центрове на ДАБ при МС.

След отправено искане от председателя на ДАБ при МС за удължаване на подкрепата, на 3 юли 2023 г. беше подписан нов Оперативен план с АЕСУ, който ще бъде в сила до края на 2024 г. Съгласно този план ДАБ при МС ще продължи да получава съдействие за повишаване на качеството при разглеждане на молбите за международна закрила, както и за приема и настаняването на лицата, търсещи закрила. Подпомагането по целия спектър от дейности в посочените области ще бъде разширено, включително чрез предоставяне на експерти по предоставяне на информация, регистратори, експерти по прилагане на Дъблинския регламент, социални експерти, както и културни медиатори.

Експерти на АЕСУ реализираха посещения в териториалните поделения на агенцията с цел идентифициране на предизвикателствата и възможностите при процесите на прием и предоставяне на информация. В отдел „Дъблин“ има дългосрочно командировани служители на АЕСУ, които съдействат на нашите служители за изпълнение на задачите по прилагане на европейските регламенти.

2.4. Ефективен принос при осъществяване на доброволна солидарност от страна на Република България като участник в Общата европейска система за убежище Презаселване

Министерският съвет взе Решение № 719/5.10.2023г. за одобряване на презаселването в Република България през 2023 г. на 50 граждани на трети държави или лица без гражданство, идващи от трета държава, към която са били разселени, с подкрепата на фонд „Убежище, миграция и интеграция“ 2021-2027 г., отговарящи на критерия „сирийски бежанци в региона и по-конкретно от Република Турция“.

Експерти от специализираните дирекции извършиха необходимата подготовка с оглед изпълнение на Решението на Министерския съвет за презаселване. Презаселването е партньорска дейност, включва комуникация с множество международни партньори, сериозна логистична дейност, осигуряване на преводачи, културни медиатори, провеждане на интервюта в страната, от която ще се презаселва, предоставяне на информация на кандидатите за Република България като страна по презаселване и много други. ДАБ при МС поддържа отлична комуникация както с ВКБООН – Турция, така и със звеното на АЕСУ за оперативна подкрепа. Съгласно Рамката на Националния механизъм за изпълнение на ангажиментите на Република България по презаселване, финансирането на дейността е 100% от фонд „Убежище, миграция и интеграция“. С оглед изпълнението на поетия от страната ни ангажимент, ДАБ при МС изпрати писмо до Отговорния орган за ФУМИ (дирекция „Международни проекти“) с искане да бъде сключено Споразумение за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ в началото на едногодишния период за изпълнение на ангажимента, поет от Република България. Управляващият орган по Програмата на Република България по фонд „Убежище, миграция и интеграция“ 2021-2027 г. обяви процедура на директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ с наименование и номер в ИСУН: BG65AMP001-4.001 Процедура № 4, Специфична цел 4 „Солидарност“ на 1 декември 2023 г.

В периода от 04 до 08 декември 2023 г. екип по подбор, сформиран от служители на Държавна агенция „Национална сигурност“ и ДАБ при МС бяха командирани в гр. Анкара за изпълнение на мисия за провеждане на интервюта с предложените от ВКБООН Турция граждани на трети страни. Три седмици по-късно, в периода от 27 до 29 декември 2023 г. трима служители на ДАБ при МС бяха командирани в Истанбул за съдействие и придружаване на одобрените кандидати за презаселване в Република България. На 29 декември 2023 г. в страна ни пристигнаха 2 семейства, общо 9 граждани на трета страна.

Механизъм за доброволно преместване:

Преместването е пример за конкретна солидарност между държавите от ЕС в областта на управлението на миграцията. Чрез премествания кандидати за международна закрила се прехвърлят обикновено първата им страна на влизане в ЕС, в друга европейска държава.

Министерският съвет с Решение № 682/21.09.2022 г. одобри участието на Република България в кампании по доброволно преместване на граждани на трети държави. През 2022 г. страната ни подписа Декларацията за солидарност, предложена от Френското председателство, която установи създаването на Механизъм за доброволна солидарност, чиято цел е „да предостави конкретен отговор на миграционните трудности на

средиземноморските държави членки“ чрез преместване на търсещи убежище и бежанци или чрез финансови вноски.

По тази схема за доброволно преместване от петте държави членки (Кипър, Гърция, Малта, Италия, Испания) Република България пое ангажимент да премести и 179 лица, търсещи международна закрила. В изпълнение на одобрена работна процедура ДАБ при МС изпрати заявки основно до Република Кипър и една заявка за 25 човека до Република Гърция за преместване на кандидати за международна закрила, сирийски граждани. Финансирането на дейностите по доброволното преместване е от ФУМИ, което се предоставя по силата на сключено споразумение между ДАБ при МС и МВР, дирекция „Международни проекти“ в качеството ѝ на отговорен орган за ФУМИ 2014 -2020. До 31 декември 2023 г. у нас са пристигнали 93 лица от Кипър.

За координиране работата по доброволното преместване на европейско ниво беше създадена платформа за солидарност „Пакт“. Представители на Република България в платформата са служител от МВР в Постоянното представителство на Република България към ЕС и експерт от ДАБ при МС. Европейската комисия организира месечни срещи на служителите, ангажирани с изпълнението на механизма. Експерт от ДАБ при МС участва в срещите на платформата и координира дейността по преместване.

2.5. Оптимизация на системата за международна закрила. По-добро управление на процесите за международна закрила.

Дейността на направление за информация за страни на произход (ИСП) на дирекция „Международна дейност“, като един от съществените елементи на процедурата по предоставяне на международна закрила, и през 2023 г. беше насочена към изпълнението на задачата за подпомагане на високото качество на производството за предоставяне на международна закрила.

Основен продукт на направление ИСП са справките с информация за страни на произход на кандидати за закрила, а основните потребители на въпросните справки са интервюиращи органи и юрисконсулти на ДАБ при МС, Администрацията на Президента, Областни дирекции на МВР (Видин, Хасково) и потенциално други държавни институции.

Общият брой изготвените справки за периода 01.01.2023 – 31.12.2023 г. 290, от които 147 за съда, 119 по заявка на интервюиращи органи, 7 за администрацията на Президента и 17 за ОДМВР-Хасково. Респективно за същия период на 2022 г. са били 241, от които 117 за съда, 108 по заявка на интервюиращи органи, 5 за Администрацията на президента и 11 за ОДМВР-Хасково. Тенденцията е на запазване на близки стойности.

Общ брой държави, за които са били изготвени справки: 27 (29 бр. за 2022 г.); Топ 5 държави, за които са изготвяни справки, продължава да включва Ирак, Русия, Афганистан, Сирия и Иран, а Пакистан остава на шесто място. През изминалата година продължава тенденцията на покачване в броя на запитванията за още две страни – Турция и Палестина (Ивицата Газа), а заявките за четирите северноафрикански държави (Мароко, Алжир, Тунис и Египет) остават константна величина.

В 97% от случаите заявките са изпълнени в рамките на или преди изтичането на зададените срокове, а в останалите 3% забавянето не е било фатално и не е попречило на изискалия справката интервюиращ орган да изготви проекторешение.

При заявка от страна на юрисконсулт с цел представяне на справката в съдебно заседание, процентът на изготвяне на справките в зададения срок е 100%.

Други дейности, изпълнени по направление „Страни на произход“ през отчетния период, са следните:

- Експерт по ИСП имаше участие в продължаващата работа по проекта на АЕСУ „Насоки за страни на произход“, допринасяйки с писмен принос в срещите на АЕСУ, посветени на изготвяне на насоки за Афганистан и Сирия.
- В периода 26 – 30 януари (РПЦ-София) и 31 януари – 2 февруари (РПЦ-Харманли, РПЦ-Баня и ТЦ-Пъстрогор) служител от направление ИСП проведе обучение на тема „Използване на ИСП в решенията за закрила (принципни положения)“.

На обучението присъстваха служители от ДАБ при МС както следва: София – 12 души, РПЦ-Харманли – 11 души, ТЦ-Пъстрогор – 6 души, РПЦ-Баня – 4 души.

През месец юни служител от направление ИСП проведе обучение, посветено на ситуацията в Русия, като една от основните страни на произход на кандидати за международна закрила. Присъствалите служители както следва: София – 15 души, РПЦ-Харманли – 5 души, ТЦ-Пъстрогор – 3 души, РПЦ-Баня – 4 души.

През месец октомври експерт по ИСП беше командирован до Букурещ, Румъния, за участие в обменна визита с фокус върху специалните процедури за международна закрила. Във визитата участваха представители на АЕСУ, както и на бежанските администрации на Румъния, Гърция и Полша. Основните дискуссионни теми бяха следните: гранични процедури; ускорени процедури; прилагане на концепцията за сигурна страна на произход; прилагане на концепцията за сигурна трета страна.

В края на месец ноември и в началото на декември се проведе обучение, посветено на ситуацията в Ивицата Газа и в Израел след започналата на 7 октомври война между „Хамас“ и Израел. Обучението беше осъществено съвместно с БХК и с ВКБООН, а на събитието

присъствалите служители от ДАБ при МС: София – 23 души, РПЦ-Харманли – 13 души, ТЦ-Пъстрогор – 7 души, РПЦ-Баня – 5 души.

Проведените през изминалата година обучения имаха успех и в резултат се наблюдава повишаване на коректността на изпращаните заявки, при единични случаи на несъществени грешки. Също така компетентните служители бяха запознати със ситуацията в Русия и в Близкия изток, очакваният резултат от което е постановяване на обосновани и правно издържани проекторешения по молби за закрила на кандидати от въпросните региони. Предстои изпълнението на следните дейности:

- Обучение/работна среща, посветена на работата с информация за страна на произход и най-вече относно интерпретацията на същата в решенията за международна закрила.
- Обучение/работна среща за Турция като страна на транзит и начална отправна точка на един от основните мигрантски маршрути към Европа.
- Провеждане на обучения на служителите, пряко ангажирани с процедурата за международна закрила, относно Насоките на АЕСУ за страни на произход Сирия и Афганистан.
- Търсене на решение за придобиване на електронна платформа за съхранение на ИСП (сходна с понастоящем нефункциониращия „Ресурсен център за страни на произход“).

3. Осигуряване на адекватно на потребностите финансово обезпечаване на структурите на Държавна агенция за бежанците при Министерския съвет със средства от бюджета и по фондове и програми на Европейския съюз и повишаване на ефективността и ефикасността на управление на средствата включително контрола по разходването им

При осъществяване на дейността по планиране и отчитане на необходимите финансови средства за ДАБ при МС, се ръководи от изискванията на съответните нормативни документи, регламентиращи законосъобразното и прозрачно управление на публичните финанси в съответствие с указанията на първостепенния разпоредител, Министерство на финансите, както и вътрешните нормативни документи.

През месец януари 2023 г. е изготвен и представен в Министерския съвет финансовият отчет за 2022 г. със съпътстващите го таблични форми, отнасящи се до всички дейности свързани с пряката работа на Агенцията.

Ежемесечно се предоставя на първостепенния разпоредител отчета за касовото изпълнение на бюджета за предходния месец, придружен с необходимите справки и разшифровки.

Ежемесечно до 10-то число се изготвят и представят в Бюра по труда в гр.София, Сердика, Възраждане и гр.Харманли справки с придружаващите ги документи за работещите

по програма „Заетост и обучение на бежанци“ на Министерство на труда и социалната политика.

Изготвени са справки за просрочените вземания и задължения на агенцията към контрагентите, текущите задължения, получените и предоставени трансфери от МТСП и първостепенния разпоредител с бюджет за съфинансиране по ФУМИ, справка за трансферите по осигурителните фондове, справка за наличностите по каса и банкови сметки.

По отношение, осигуряване на необходимите средства за разплащане, ежемесечно се изготвят заявките за лимит, свързани с изплащането на аванси и възнагражденията на служителите в Агенцията и средства необходими за текущи разходи по бюджета и европейските програми.

Системно се осчетоводяват разходите и приходите в складовото стопанство на Агенцията, като предварително се преглеждат всички документи по прихода и разхода на материалните запаси за правилното попълване на всички изискуеми реквизити. При изписване на материалните запаси с дълготрайна употреба, същите се завеждат своевременно в задбалансовата отчетност по количество, стойност и МОЛ.

Съгласно изискванията на Закона за счетоводството, начислени са всички разходи по постъпилите разходно-оправдателни документи в момента на възникването им, независимо кога се извършва плащането и в рамките на осигурения лимит по СЕБРА са изплатени и осчетоводени.

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 2023 г. в рамките на бюджета на Министерския съвет на Агенцията е утвърден бюджет в размер на 11 976 300 лева.

Утвърдените разчети за извършване на плащания в СЕБРА са в размер на 11 976 300 лв.

Максималният размер на ангажиментите за разходи, които могат да бъдат поети през 2023 г. е в размер на 3 689 000 лв.

Максималният размер на новите задължения за разходи, които могат да бъдат натрупани през 2023 г. е в размер на 3 689 000 лв.

До 30.09.2023 г. Агенцията имаше затруднение при изплащане на режийните разходи, разходите за охрана и доставка на готова храна на фирмите- изпълнители на договори по обществени поръчки. Причината за това затруднение е липсата на сключен договор по Фонд „Убежище, миграция и интеграция“.

3.1. Управление и координиране на изпълнението на дейности, предвидени в проекти по ФУМИ, НФМ и други финансови източници.

ДАБ при МС управлява и координира пет проекта през 2023 г., един от които е успешно приключен, а изпълнението на останалите четири продължава през 2024 г. Кандидатствано е по един проект, чието одобрение се очаква през 2024 г.

В края на 2022 г. приключи изпълнението на проект „Осигуряване на средства за текущи разходи, храна и охрана за лицата, настанени в центровете на ДАБ при МС и наемане на допълнителен персонал за ДАБ при МС“, договор за БФП № 812108-40/29.07.2021 г., финансиран по фонд „Убежище, миграция и интеграция“ (ФУМИ). Отчитането на изпълнението на проекта се проведе през 2023 г. От заложения бюджет в размер на 5 303 138,00 лв. са усвоени 4 775 840,29 лв. или 90,06%.

През 2023 г. се проведе процедура по кандидатстване, проведе се и приключи изпълнението на проект „Съвместни спортни дейности в София“, договор за БФП № 812108-25/20.02.2023 г., финансиран по Норвежки финансов механизъм (НФМ). От предвидените три дейности в проекта – провеждане на информационно мероприятие, провеждане на спортно мероприятие и учебна визита до Кралство Норвегия, и трите са успешно изпълнени. Окончателни технически и финансов отчет, заедно с искане за окончателно плащане са подадени до Управляващия орган, чака се решение на оценителната комисия. От заложения бюджет в размер на 49 434,81 лв. са усвоени 32 914,29 лв. или 66,58%.

През 2023 г. по линия на НФМ се проведе процедура по кандидатстване и бе сключен договор № 812108-34/31.03.2023 г. „Подобряване на условията за настаняване и осигуряване на социални дейности за лица настанени в центровете на ДАБ при МС“. В рамките на проекта се изпълняват три основни дейности – доставка и монтаж на водогрейни котли в котелното помещение на РПЦ-Харманли, осигуряване на учители по български език за настанените в центровете лица и закупуване на дрехи, обувки и бельо за настанените лица. Крайният срок на изпълнение на проекта е м. април 2024 г., към края на 2023 г. дейността за водогрейни котли е изпълнена, учители по български език са наети и провеждат занятия, а за доставката на дрехи, обувки и бельо са обявени обществени поръчки и в ход е сключване на договори.

По линия на НФМ продължава изпълнението на проект „Повишаване на административния капацитет на компетентните органи в областта на убежището и миграцията“, договор за предоставяне на БФП №812108-46/20.08.2020 г. Проектът е с главен бенефициер ДАБ при МС и се изпълнява съвместно с главна дирекция „Гранична полиция“, дирекция „Миграция“ на МВР, Националното бюро за правна помощ и Имиграционната

служба към Националната полиция на Кралство Норвегия. В рамките му се провеждат серия от обучения за повишаване на административния капацитет на партньорите, както и дейности, насочени към подобряване на условията за работа. През 2023 г. бе направено изменение на договора, добавящо нови дейности – ремонти и допълнителни обучения, както и удължаване на срока на действие на проекта – до м. април 2024 г. В края на 2023 г. приключи и последната процедура за избор на изпълнител.

В рамките на ФУМИ, програмен период 2021-2027 г., ИГРП 2023 г., е проведена процедура за кандидатстване и е сключен договор за предоставяне на БФП № 812108-72/01.09.2023 г. „Оперативна подкрепа чрез наемане на допълнителен персонал и текуща поддръжка в ДАБ при МС“. В рамките на проекта се изпълняват дейности по наемане на допълнителен персонал на 100 допълнителни щатни бройки и текуща поддръжка и ремонти в центровете на Агенцията. Изпълнението и на двете дейности стартира веднага след като бе подписан договор за предоставяне на БФП, към края на 2023 г. по проекта е подадено първо искане за междинно плащане в пакет с Технически и Финансов отчет.

В рамките на ФУМИ, програмен период 2021-2027 г., ИГРП 2023 г., се проведе процедура за кандидатстване и се сключи договор за предоставяне на БФП № 812108-72/01.09.2023 г. „Осигуряване на условия за прием и настаняване в центровете на ДАБ при МС“. В рамките на проекта се изпълняват дейности по доставка на готова храна за центровете на ДАБ при МС, осигуряване на охранителни услуги, и покриване на режийни разходи. Изпълнението и на трите дейности стартира веднага след като бе подписан договор за предоставяне на БФП, към края на 2023 г. по проекта е подадено искане за първо междинно плащане, в пакет с Технически и Финансов отчет.

В рамките на ФУМИ, програмен период 2021-2027 г., ИГРП 2023 г., се проведе процедура за кандидатстване по линия на Презаселване. Одобрение на Управляващия орган се очаква през 2024 г.

ДАБ при МС изготви проектно предложение и в рамките на Специфично действие „Подкрепа за държавите членки под миграционен натиск - непридружени малолетни и непълнолетни лица“, което представи през м. септември 2023 г. на дирекция „Международни проекти“ към МВР - Управляващия орган по фонд „Убежище, миграция и интеграция“.

Проектното предложение на обща стойност 12.7 млн. евро е одобрено от Европейската комисия и ще бъде първият мащабен за страната проект, насочен към предоставяне на комплексни социални услуги за непридружени малолетни и непълнолетни лица, които търсят международна закрила в България.

Предвидени са дейности по извеждане на децата от центровете на ДАБ към нови специализирани социални услуги, които да предоставят индивидуална грижа съобразно най-

добрия интерес на детето. Предвидена е подкрепа и за съществуващите две сигурни зони в центровете на ДАБ при МС в София, както и за третата нова сигурна зона, предвидена в РПЦ-Харманли.

Проектът е за четиригодишен период и ще се ръководи от ДАБ при МС в партньорство с Международна организация по миграция и шест общински администрации, както и с подкрепата на УНИЦЕФ България.

4. Ефективно управление на човешките ресурси, насърчаване професионалното развитие на служителите и намаляване на текучеството на персонала в Държавна агенция за бежанците при Министерския съвет

Стремежът на ДАБ при МС е да запази благоприятна репутация, да привлича квалифицирани служители с висока експертиза и да запазва опитни служители, които създават и боравят с важни за Агенция информация. Въпреки това през 2023 г. продължава да наблюдава тенденцията на текучество на кадри, процентно изразено е 18,37% от общия брой заети щатни бройки, като средно назначените за 2023 г. са 350. Заложеният индикатора в ежегодните годишни цели не е изпълнен, на основата на реално и обективно наблюдение на процесите в ДАБ при МС е възможно обобщението, че относително големият брой на служителите, които напускат администрацията и относително краткият период от време, през който работят в нея, се дължи на няколко фактора: липсата на устойчива и ясна перспектива за кариерно израстване и на планиране на развитието на отделните държавни служители; относително лошата атмосфера (микроклимат) в отделни звена (структури); липсата на дух за принадлежност (силна организационна култура) към администрацията. На практика не е достатъчно престижно да се работи в нея; свръхнатоварването на определени държавни служители за сметка на други. По този начин се увеличава рискът от грешки поради свръхнатоварване; относително по-ниски възнаграждения в сравнение с частния сектор и други държавни администрации. Проблемът, свързан с напускането на служители се задълбочава през последните години, като все по-трудно се намират нужните служители, с необходимите познания и квалификация. За да се понижи процента на текучество е необходимо да се намерят адекватни решения за справедливо възнаграждение на служителите.

Качеството на работата на държавните служители зависи до голяма степен от тяхната мотивация, от стимулите, които имат, за да изпълняват добре работата си. Следва да се отбележи обаче, че размерът на възнагражденията е проблем натоварен с политическо съдържание. Остава надеждата да се изведе като управленски приоритет, което ще доведе до изчистване на пасивността в администрацията, ще подобри моралните аспекти, ще

допринесе за утвърждаване на престижа на държавната служба и ще е политически импулс за развитие на качествата на служителите.

Основният приоритет пред ДАБ при МС е по-доброто функциониране с ресурсите, с които разполага в момента, чрез оптимизиране на работните процеси. Голямото текучество на кадри би довело до намаляване на стабилността на структурата. Ръководството на ДАБ при МС ще продължи стремежа си за устойчиво планиране на процесите, управление и развитие вътре в административните структури, запазване на престижа на Агенцията, привличане и задържане на квалифицирани професионалисти.

5. Повишаване на качеството на условията за прием и настаняване в териториалните поделения на Държавна агенция за бежанците при Министерския съвет съгласно приложимите международни стандарти

През отчетния период ДАБ при МС е изпълнявала ежедневно дейности по осигуряване по-добри условия за търсеци закрила настанени в териториалните поделения на агенцията, по отношение на битови нужди, предоставяне на психологическа помощ, социално посредничество, дейности по адаптация и предоставяне на социална подкрепа и осигуряване на двупосочни преводачески услуги на лица, търсеци международна закрила, поддръжка на сградния фонд, режийни, охрана на реда, които се осигуряват чрез средства от държавния бюджет и чрез проекти, финансирани от ЕС по Фонд “Убежище, миграция и интеграция”.

През 2023 г. са планирани 33 обществени поръчки и 4^{PN} извън План-графика. Не са проведени 2 обществени поръчки поради непредставени стартиращи документи, 3 поради отпаднала необходимост и 6 обществени поръчки за строителство поради неосигурено финансиране.

Сключени са 31 договора по обявени проведени обществени през 2023 г., както и 12 договора по обществени поръчки, обявени и проведени през 2022 г. Договорите за директно възлагане по реда на чл. 20, ал. 4 от Закон за обществени поръчки са 50 по 37 позиции.

6. Повишаване на качеството и адекватността на подкрепата за осигуряване на достъп до здравни грижи на търсещите международна закрила чужденци настанени в териториалните поделения на Държавна агенция за бежанците при Министерския съвет

За постигане на поставените цели експертите по социални дейности в ДАБ при МС осъществиха дейности, подпомагащи процеса на социална адаптация и културна ориентация, достъпа до права и услуги на търсещите международна закрила чужденци, като продължиха добрата практика, да прилагат индивидуален подход в работата си.

За отчетния период постигнатите резултати в съответствие със заложените цели и дейности по идентификация и оценка на потребностите на лица, принадлежащи към уязвима група. От уязвимите лица и лицата със специални потребности най-голяма е групата на непридружените деца. За периода 01.01 - 31.12.2023 г. в ДАБ при МС са регистрирани 3843 непридружени деца, търсещи международна закрила, съответно за 2022 г. са били 3348. Придружените са 1877.

Лицата с други уязвимости, настанени в териториалните поделения през 2023 г. са както следва: възрастни хора - 20; самотни родители – 130; бременни жени - 34; лица с хронични или други тежки здравословни заболявания - 147; лица с увреждания - 54; лица с психични разстройства - 31; лица, понесли изтезание, изнасилване или други тежки форми на психическо, физическо или сексуално насилие - 3; ЛГБТИ - 6.

За идентифициране на уязвими лица и лица със специални потребности служителите работят с утвърдените инструменти - идентификация и оценка на нуждите, план за подкрепа, социална консултация. В работата се ползват насоките на Инструмента на АЕСУ за определяне на лица със специални потребности, прилага се индивидуален подход и се провеждат социални интервюта и консултации.

В посочения период е предоставена материална подкрепа - дрехи, обувки, пособия за училище и др., осигурена от ДАБ при МС на 718 търсещите закрила, разпределена за настанените в ТП.

Прилагането на индивидуален подход и полагане специални грижи за непридружените деца, с оглед най-добрия интерес на детето, е водещ принцип на работа при изпълнение на функционалните компетентности и конкретни задачи от експертите по социална дейност. Ползват ефективни инструменти за работа с непридружени деца и придружени деца в риск - Формуляри за Бърза оценка на най-добрия интерес на детето и Пълна оценка, Ръководство за оценка на риска, след които, при установена необходимост, следва план за насочване към медицински услуги, специализирана психологическа подкрепа; правни услуги; издирване на семейството, възстановяване на връзката със семейството; събиране на семейството; алтернативна грижа; образование, материална подкрепа и др. За отчетния период са извършени: идентификация и оценка на нуждите на 891 лица (213 лица за 2022 г.); бързи оценки на най-добрия интерес на детето 2056; пълни оценки на най-добрия интерес на детето 34.

Основната роля на експертите е оказване на съдействие на настанени в териториалните поделения за ефективен достъп до социални и здравни грижи, осъществяването на социална и материална подкрепа. Служителите на ДАБ при МС съдействаха на търсещите международна закрила за: осигуряване на достъп до безплатни

медицински грижи и услуги, записване при общопрактикуващ лекар; придружаване до личния лекар за преглед и взимане на направления; записване на час и придружаване за преглед при лекар-специалист; съдействие за прием и изписване от болнични заведения; издаване на спешни служебни бележки за здравно-осигурителен статус; издаване на здравноосигурителни и рецептурни книжки; осигуряване на преводач/медиатор при медицински прегледи; осигуряване на транспорт, при необходимост; организиране и придружаване до РЗИ за изследвания и задължителна ваксинация на децата.

Лицата, търсеци закрила се подпомагат също така в подготовката на документи; издаване на удостоверения; свързване с работодатели, налице е нужда от включване в квалификационни курсове и провеждане на повече срещи с работодатели. В периода януари-декември 2023 г. са проведени 34 информационни сесии.

През 2023 г. 151 лица, търсеци международна закрила чужденци са насочени за записване към личен лекар; 151 търсеци международна закрила чужденци са придружени от експертите на ДАБ при МС за оказване на съдействие при посещение на здравно заведение; На 157 лица, търсеци международна закрила са изготвени служебни бележки до НАП. За психологическата грижа на настанените е приложил Въпросник за идентификация на хора, търсеци закрила с травматичен опит на 69 лица. Ниво на риск от травма: нулев риск - 11; нисък риск - 37; среден риск - 18 и висок риск - 3. Държави на произход - Сирия, Афганистан, Мароко, Русия и Ирак. Насочени към психиатър - 19 лица. МОМ - 458 лица, преминали през психолог (мъже - 10; жени - 59; непридружени малолетни и непридружени лица - 389). Първични консултации - 458. Държави на произход - Сирия, Афганистан и Украйна; Център „Надя“ - 1345 лица, преминали през психолог/психиатър. Първични консултации - 1345. Държави на произход - Украйна, Сирия и Афганистан. От психиатричните диагнози на първо място е Посттравматичното стресово разстройство, следва Адаптационната реакция и Невротичните разстройства.

Основните проблеми от психологична гледна точка за лицата, търсеци международна закрила са свързани с депресията (принудителното преместване; трудностите да преработят загубата на близки хора; раздялата с тях и родното място, неспособността да се радват на ежедневието, загубата на надежда и планове за бъдещето. Предизвикателство в дейността е трудната идентификация на лица, на които е оказано психическо, сексуално, физическо насилие и други форми. За оказване на допълнителна здравна подкрепа към търсещите закрила и обезпечаване дейността на здравните кабинети ДАБ при МС осигурява лекарства и медицински консумативи.

ДАБ при МС продължава работа и по включване на децата в българската образователната система. За учебната година 2022/2023 г. са записани в училище 92 деца

през 2022 г. са 118). Учебната година са завършили 20 деца. Предизвикателство в работата на експертите по социални дейности е преодоляване на идентифицираната незадоволителна заинтересованост за включване в българската образователна система и изучаване на български език от страна на лицата, търсещи закрила. Налице са проблеми с дисциплината и мотивацията на непридружените деца - ученици за посещаване на учебните заведения, което затруднява процеса на обучение в училище и самоподготовката им. Въпреки полаганите усилия и провежданите индивидуални информационни сесии от страна на експертите за ползата от образованието, както и осигурените карти за градски транспорт на учениците и придружаващите ги, няма редовна посещаемост на учебните занятия.

В изпълнение на проект „Подобряване на условията за настаняване и осигуряване на социални дейности за лица, настанени в центровете на ДАБ при МС“, финансиран в рамките на Норвежкия финансов механизъм през м. юни 2023 г. стартира една от основните дейности, а именно организиране на курсове по български език за търсещите закрила, настанени в териториалните поделения на Агенцията. Обучението по български език се провежда в РПЦ-Харманли и РПЦ-София, както следва: два пъти седмично в РПЦ-София, и три пъти седмично в РПЦ-Харманли. Към 31 декември 2023 г. средната посещаемост на курсовете по български език е 24 участника, докато през 2022 г. средната посещаемост е била на 32 участника. Допълнителни занимания по български език и неформално обучение се провежда от Каритас - България, по проект „Подкрепа за бъдеще“.

Експертите по социални дейности са подпомогнали провеждането на над 38 мероприятия с културна, спортна и развлекателна насоченост (съвместно с партньори - НПО, други организации). Необходима е упорита и последователна работа в посока информация, мотивация и подобряване на комуникацията с търсещите закрила, съобразена с културните и религиозните им особености. При работата с тези групи лица, следва да бъде направена оценка на способностите им да възприемат и осмислят представената им информация.

Провеждаха регулярно тематични информационни сесии и беседи относно: лична хигиена, права и задължения на търсещите закрила, трудова заетост и професионално ориентиране, както „Природни забележителности в България“, „Български бит и култура“ и други. Общият брой на проведените информационни сесии и срещи на тема трудова заетост и професионално ориентиране е 32, а над 70 са информационните сесии и беседи на здравна тематика, включително и здравна хигиена. Проведените социални консултации обхващат 210 лица, търсещи международна закрила.

През отчетния период, като част от процеса за социална адаптация и културна ориентация на търсещите международна закрила, бяха организирани самостоятелно от ДАБ

при МС или съвместно с НПО различни тематични събития, спортни празници и чествания, арт занимания и други мероприятия, проведени в или извън ТП, творчески занимания; културно-развлекателни (театър, кино, музеи, екскурзии и др.); мероприятия за представяне на различни култури в т.ч. българските обичаи и традиции; спортни занимания и др.; дейности за битова адаптация; организирани мероприятия за здравни грижи и хигиена.

Въпреки постоянно полаганите грижи и ангажираност на социалните експерти на ДАБ при МС, свързани със здравето и поддържането на подходяща хигиена от търсещите международна закрила лица, основно предизвикателство пред ДАБ при МС остава работата по предприемане на превантивни мерки.

За изпълнение на дейности по функционална компетентност продължава успешното сътрудничеството с други институции в изпълнителната власт - МВР, Министерство на труда и социалната политика, Държавна агенция национална сигурност, Агенция социално подпомагане – отдел „Закрила на детето“, НБПП и други компетентни институции за осигуряване на най-добрия интерес на детето.

С оглед най-добрия интерес на детето за периода 01.01.2023 г. – 31.12.2023 г., бяха успешно настанени 43 непридружени деца в социални услуги, за същия период през 2022 г. са 29 лица. Продължава съвместната дейност на експертите от ДАБ при МС с представители на дирекция „Социално подпомагане“, отдел „Закрила на детето“, по отношение настаняването на непридружени деца, получили международна закрила в социални услуги. С цел подобряване работата с непридружени малолетни и непридружени непълнолетни деца със Заповед на председателя на ДАБ при МС, са утвърдени Правила за организацията на настаняването на непридружени малолетни и непълнолетни чужденци, получили международна закрила в приемно семейство, социална или интегрирана здравно-социална услуга за резидентна грижа. Същите са предоставени на вниманието на ДАЗД, АСП - ОЗД, НБПП и НПО работещи на терен в териториалните поделения на ДАБ при МС. Работи се в посока повишаване на информираността на непридружените непълнолетни и непридружени малолетни от ползата и предимствата при настаняване в социална услуга.

За отчетния период следва да се отчете успешно сътрудничество между ДАБ при МС, Каритас - България, Съвет на жените бежанки в България, МОМ, център „Надя“, Български червен кръст, Си Ви Ес - България и други неправителствени организации, във връзка с изпълнението на дейности по проекти. Част от дейностите включват: Методическа подкрепа и занимания за ограмотяване по български език; Консултации по професионално ориентиране, кариерно ориентиране и личностно развитие; Здравни сесии и превенция на агресивно поведение; Работа с родители за подкрепа и мотивация за включване на децата в българската образователна система; Провеждане на творчески работилници и др.

През 2023 г. изготвените интеграционни профили и заявления са: 93 за релокирани лица; 15 за търсеци международна закрила и 9 за презаселени лица. Сключените споразумения с район „Витоша“ са 22. Постъпилите заявления от общини: р-н „Витоша“ - 30 лица; р-н „Кремиковци“ - 16 лица и р-н „Овча купел“ - 12 лица.

Констатирани предизвикателства в работата с непридружени деца

1. Като част от предизвикателства в работата с непридружени деца е установения проблем в Сигурна зона, РПЦ-София, кв. „Овча купел“ с непрекъснати прояви на агресия от непридружени деца към други непридружени деца от зоната, като за целта е необходимо обединяването, координацията и съвместна работа на всички заинтересованите институции и организации за предприемане на мерки, включително и превантивни, за овладяване на зачестилите случаи на агресивно поведение – експерт от ДАБ при МС, социален експерт от отдел „Закрила на детето“, представител по чл. 25 от ЗУБ, както и органите на МВР.
2. Наблюдава се липсата на интерес от страна на непридружените деца, търсеци закрила за включване в образователния процес, като цяло научават само основни изрази, не желаят да изучават български език. ДАБ при МС закупува ежемесечно необходимия брой персонализирани карти за автобус до и от училище за децата и техните придружители.
3. Настаняване на непридружени деца, получили бежански или хуманитарен статут, в социални услуги.
4. Към момента здравните кабинети на ДАБ при МС са обезпечени с медикаменти и консумативи, гарантирайки грижата за здравна помощ на търсещите международна закрила, както от предвидените бюджетни средства, така и посредством получени дарения.

Констатирани предизвикателства в работата на ДАБ при МС в областта на социалните дейности и изпълнение функционални компетентности е затруднено от недостатъчния административен капацитет на експерти за изпълнение на много и различни по естество и характер задачи. Към настоящия момент приоритет е активния обмен на информация и изграждането на работещи механизми за сътрудничество с представители на местната власт за успешно решаване на възникнали проблеми на търсещите международна закрила лица: настаняване в социална услуга на непридружените деца, с оглед защита на най-добрия интерес на детето; допълнителни стимули за ефективно включване в езикови курсове и в българската образователна система на непридружените деца; повишаване качеството на здравната и социална грижа.

Заявени са редица нужди от страна на настанените лица като организиране на работилници за развиване на умения, шиене, плетене, готвене, сглобяване, рисуване, писане, четене, музика, танц, които да подкрепят развиването на таланти и умения; отделя се специално внимание на придружените/непридружените деца с различни дейности по детско

развитие и неформално образование като работилници по усвояване на занимания, игри, занимателни и интерактивни занимания с цел мотивация и стимул към усвояване на знания, учене чрез игра, здравни и хигиенни сесии, спортни занимания. За тези дейности се разчита изцяло на дейности, които са на проектна основа и се реализират от екипите на сътрудници на терен от страна на неправителствени или международни организации.

Наблюдава се значително увеличаване на лицата, които се нуждаят от посещение при специалист (направленията са недостатъчни), както и приема в лечебните заведения. През отчетния период това рефлектира и върху нуждата от търсене на съдействие от страна на партньорски организации при насочване, придружаване и проследяване тъй като голяма част от лицата, търсещи закрила не разполагат с необходимите средства за транспортни разходи.

Констатираха се проблеми с комуникацията с НБПП по отношение на осъществяването на представителство по чл. 25, ал. 3 от ЗУБ и по-конкретно в процеса на вземане на решение за висшия интерес на децата при извеждането им в подходяща социална услуга.

Предложения:

1. Активна работа и координация на съвместните усилия на всички заинтересовани институции и организации за превантивни мерки с цел овладяване на агресивното поведение на непридружените деца - ДАБ при МС, ДСП, МОМ и други НПО;
2. Разработване на мерки и стимули, които да активизират интереса на търсещите международна закрила и ги мотивират да се включат в курсове по български език; търсещите международна закрила лица в Република България, имат специални образователни потребности и се нуждаят от специален подход за адаптирането им към българската образователна система.
3. Наблюдаващото се увеличаване на миграционният натиск към Република България води до необходимост от продължаващо и постоянно осигуряване на наличностите на медицински медикаменти и консумативи в здравните кабинети на Агенцията, необходимо е увеличаването на бюджетните средства за тази цел.

През 2023 г. експертите от социални дейности участват в семинари и обучения за повишаване на общата и специална компетентност и подобряване на мотивацията и работния процес. Събитията са организирани от ДАБ при МС, но и от външни партньорски организации. За посочения период служителите на дирекцията са участвали в: Обучения по проект „Повишаване на административния капацитет на компетентните органи в областта на убежището и миграцията“ включително за идентификации и насочване на жертви на трафик на хора; за отчитане на пола, възрастта, социо-културни и образователни особености, етническата и религиозната принадлежност на лицата, търсещи закрила;

междуйнституционално сътрудничество и координация при работа с уязвими лица, с фокус непридружени деца - правна рамка, достъп до здравеопазване, образование, грижи и услуги; насилие, основано на пола - идентификация и последващи действия; за идентификация и оценка на уязвимостта - изготвяне на план за подкрепа; за представителство по чл. 25 от ЗУБ на непридружени деца - избор, права и задължения, отговорности, взаимодействие и отчитане; за добри практики при оценка на най-добрия интерес на детето; Информационно събитие по проект „Подкрепа за непридружени деца, търсещи международна закрила“ на Международна организация по миграция (МОМ); „Чуване на гласовете на украинските деца и млади хора: телефонни линии за деца в отговор на кризата в Украйна“ - ДАЗД; Неформална дискусия „Прием и грижа за деца и младежи чужденци“ - център за правна помощ „Глас в България“; „Използване на електронни доказателства за по-ефективна борба с трафика на деца с цел сексуална експлоатация“ - фондация „Право и интернет“; „Безусловен достъп до услуги за жертви на трафик на хора“ - НКБТХ; „Представяне на препоръките за конкретни действия за превенция на насилието над и между деца по проект „Повишаване на гражданското участие за противодействие на насилието над деца“ - център „Надя“; Участие в 3 заседания на Националния съвет за равнопоставеност на жените и мъжете към Министерския съвет - МТСП; „Работа с непридружени деца, търсещи или получили международна закрила“ - МОМ; Участие в заседания и работата на работна ПЕРГ по Оперативен план 2023-2024 в изпълнение на Плана за действие за създаване на Европейска гаранция на детето (2023) - ДАЗД; Информационно събитие по проект „Съвместни спортни дейности в София“ - НФМ; Обмяна на опит в Кралство Норвегия при работа с непридружени деца, търсещи международна закрила, чрез провеждане на спортни дейности - НФМ; „Укрепване на капацитета за доброволно връщане“ - МОМ; Участие в Междуведомствената експертна група за разработване на актуализиран проект на Национална стратегия за детето 2024-2030; Участие в Работна група за Координационен механизъм за взаимодействие между институциите при случаи на непридружени деца или разделени от семействата си деца чужденци, намиращи се на територията на Република България, включително деца, търсещи и получили международна закрила; „Закрила на непридружени деца, търсещи и получили международна закрила“ - ВКБООН; „Оценка на възрастта“ - АЕСУ; Изпълнение на дейности за 2023 г. по Националната програма за превенция и контрол на ХИВ и сексуално предавани инфекции в Република България – Столична регионална здравна инспекция.

През месец април е сключен Меморандум за разбирателство между ДАБ при МС и международната хуманитарна организация „Лекари без граници“ в областта на изпълнение на дейности, свързани с намаляване на заболяемостта и смъртността сред уязвимите лица, търсещи международна закрила в РПЦ-Харманли.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

През отчетния период Държавна агенция за бежанците при МС регистрира най-големия брой на подадените молби за международна закрила от своето създаване през 1992 година, съответно и многократно увеличен прием в териториалните поделения. Дейността се извърши в контекста на засилен миграционен натиск, наблюдаван от 2022 година и обуслови както значителна амортизация на наличния сграден фонд за настаняване, така и сериозно натоварване на служителите. На този фон, ниските възнаграждения в сравнение с други институции/ администрации и спецификата на работа доведе до сериозно текучество на персонала. Липсата на финансов ресурс не позволи извършване на нетърпящи отлагане ремонти, което доведе до влошаване условията на прием. Въпреки предизвикателствата, екипът на ДАБ при МС продължи да прилага ефективно националната политика в областта на убежището, отчитайки и динамичните процеси в милитализираните зони в Украйна и страните от Близкия изток. Постигнатите резултатите се дължат на предприетите мерки за подобряване на професионалната компетентност, знанията и уменията на служителите в Агенцията, както и отличното взаимодействие с други заинтересоване страни.

С уважение,

МАРИАНА ТОШЕВА

Председател

*на Държавна агенция за бежанците
при Министерския съвет*